

УЧЕБНИК ПО РУСКОМУ ЯЗЫКУ ДЛЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ

ԿՈԾԱՆԴԱԿՎՈՂԻ 18 ՅՈՒՆԻ 1866

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պատերազմին առաջարկվելէն հետըդ
հետև կարեւոր լուրեր առնելի սկսան :
Հայեալ կիրակի օրը յունիս 12/24 իւսու-
ցիք Ա եթե որ Համանուել արքային
Հրամանաւարութեամբ Մինչեւ գեան
անցեր և գեղի Ա երանայատաջ քալեր
ն, բայց աւատրիացիք Վաղեկիմ ար-
քական հրամանաւարութեամբ Ա ե-
նային երեք քիջոմեթք հեռու Քաւ-
թօցա բառած աւատին մօտ պատե-
ազմի բաներ են զիտալացիները, որը
Լ ենային եկած հեռագրաց խօսքին
այելով 8000 հոգի մեռեալ և 2000 երի-
կական երացուեր են Սաստրիացինե-
ցն ալ 600 գերի տուեր են, որք Մի-
ան զրկուեր են Խակ իրենց մեռեալին
ուն թիւը ասկուին չգիտոցուիք : Վ ա-
խատամարտին վրայ գեռ մանրաման
աեցեկութիւններ չկան, ասկայն ինչ-
պէս որ կերեւի, խիստ ասսամիք, յամառ
արիւնուշտ շեղեր է . և թէպէտի-
ալացիք մեծ քաջութեամբ կուսեր
ն, բայց երկրին գիրքն ամեն մասամբ
աւատրիացւոց նպաստաւոր ըլլալուն,
յաղթաւթիւնը Մերջնները վաստեր
ն . այսու ամենայինը խալացիք զոհ
պալու են որ աւատրիացւոց ահազին
ամրութիւններաւն մէջէն այսափ կո-
ռւասով միայն կրցեր են ետ քաշուիլ :
Ա եթե որ Համանուել ձից նայն տեղը
ը յաղթաւի, ուր 1848 ին իր հայրն
ու, Կարոլոս Վաղերթ թագաւորը,
աւատրիացւոց Ուատեցքի մարտահինուէն
աղթաւեր էր . բայց այս անդամ խառ-
ցիներն աւելի զօրաւար են, և այսօր
ան պարտութեան փոխարէն կմնան
առը մեծ յաղթաւթիւն մը ձեռք բե-
րլ . Ըստէն հասկցուեցաւ որ իրենց պա-
տերազմական ծրագրին հետեւալն էր :
«Ենամենի ուսումնական Պատմական»

Հասրտինի զօրապե ող Պօտուսյէն
լիւլով՝ Իո գետը պիտի անցնէր, և
էնեանօի հարաւային արևելեան կող-
էն ուղղուիր Բատուայի վայ պիտի
արձակէր Այս կերպով Ա ենեանիլ կը
աժնուէր Տէսքիէր բային Ա անմը ուղիւ-
էնեանօի և Ա էրօնայի շորս ամրոցնե-

FULL-FAIRING

ՏՐԱՄԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆՔ
Գ.
ՕԴՈՍՏԱՓԱՌ ԱՊՏԻԿԻ-ԱԶԵՋ ԿԱՅՍԵՐ

Համարակաց ուրախութեան օրերն
դրդաբե ամեն աղքաց ալ համելի են,
առն զի մարդիկ միշտ առ իմ մը կապա-
են իրենց հոգերը փարատելու . Որ-
սի սիրելի է ուրեմն այն առ իմը , երբ
ոլոր երկիք մը բարօրութիւն և անդոր-
ութիւն շնորհալ վեհապետի մը գու-
տիալութիւնը առնելու նույնուած է .
Եմեն մարդ կը հասկընայ թէ յուեխ 13/
5ի առնին վըսյ խօսիլ կուզենիք , որ
Տաճկաստանի համար օգոստ . Առութան
պարիւլ - Եղել կայսեր գահակալու-
թենէն սկսու , և որոյ հեղինակները
եղեցիկ առ.իմ մը տուին այս երկիքին
մեն կարգի ժողովրդոց լնդ համուր
նդակցութեամբ զիբար ողջունելու .
Խոփութիւնը դաւառաց մէջ ալ մը-
աւ և նոյն օրը կայսրութեան զանա-
ռն մեծ քաղաքներուն մէջ ուրախու-
թեան համբեսներ կը կատարին , որոց
կարագրութիւնները կը լսենք . բայց
սոնք կը կրնան համնիլ երկու շարթի ի-
նկուան մայրաքաղաքիս ընծացած չըեղ
եսարաննին . Եւ ինչպէս Առաջի ա-
ռանքը , ինչպէս այս գեղեցիկ նաւա-
ռանքնան ուր երկու ծավեր իրարու-

բեն և Հայոցրդակցութիւնը կը կորեր
անոնց հետ օրով Շեքսպիրի ծովագետին
Հրամանառութեան ներքեւ եղած ի առ-
ջական նաև առողման աշառուանց մեջ զրժ-
ւարութեան թերեւս Ա ենթանիկը կմնար
առնուլ Այս ծրագիրն յաջողելու համար
Ա երթօր Խմիմանուել առկեր է Մինչի
գետն անցնի և աւատրիայիները պատե-
րազմի բանելով զբաղեցրնել որպէս զի
Զիալանի զրամագետը Բ օքելոր կարե-
նայ զիւրութեամբ անցնի և Բատուան
առնուլ Աարիապալախ ալ իր կաման որ
ներով Ձիկոլի լեռներեն աւատրիաց ոց
հազորդակցութիւննեղը պիտի կարե-
ղեր ամանք ալ կըսեն թէ Գողմատից
փայ յարձակելով Աւարից հար-
տակ ազգերն ապստամբութեան պիտի
զրգուե և համաշխատհական յեղա-
փոխութիւն մը պիտի հանէ եղել
Հանդարացւոց 1848 ի յեղափոխու-
թեան զրուխանուանի Լուի Քօզութ
ալ անցեալները Ձիօրենցա գացածէր և
գուցէ այս միջացիս Աարիապալախի քով
կը գտնուի Յեղափոխականայ յան-
գուգն շարժութերը կրնան թերեւս եւ-
րոպական Տաճկաստանի մէջ ալ տա-
րածիլ ուստի կըսուի թէ Բ Գուռն
Աւարից հետ միարաներ է որ եթէ
Աարիապալանք Տաճկաստանի կաղմէն
փարձ Մ'ընելու ելնեն զանմաք արգե-
լու Ասկայն խալացւոց Քամուց ց-
ցի առջև կրած ձախորդութենէն ե-
տե սցնապատերապմական ծրագիրը կըր-
նայ անփոխու ՚ի գործ գրու իւ և տ-
ըստրիացիք ալ տակաւին իրենց պաշտ-
պանողական գրից մէջ պիտի կենա՞ն,
յետագայգեպքերը պիտի յայնեն մեզ
Տոկ Գերմանից մէջ Արուսից ը-
րած զիւրութական շարժմանց արագութ
թիւնը և բանած ազգու ու խրօսն ըն-
թացքը մեծ զարմանք կը պատճառեն
Տրասուս Հօլթէ յն մանելով Աւար-
ից հետ թշնամանալէ և գերմանական
Պատառքառմէն առանեամին պայու մ

Սա ագամիոնը ի պատերանագիր որոշում
ընելուն պատճառաւ դաշնակցութիւնը
բուծուած հրատարակելէ եաւ , անմի-
ջապէս Ասքասի իսպիրի անմասվէլի , և է-
սի և Կառաջի կառավարութեանց ա-
ռաջարկեց որ իլեն հետ դաշնակցին , և
երրոր անոնք ալ մերժողական պա-

չստ զը գրագալաւուրս, բայց ու այս ժողովի մեջ կամ կրօթիկ ստեանց նման բարձր բացած ըլքոց վայ կանքնեալ պարագաներն ու ամառանցներն այսպիսի վայելու թեանց կը յարմարին. Խնչպէ՞ս այն անտառի նման ծովուն վայ բարձրացած կայմերն այսպիսի առ իմներու մէջ խրոխա գեղեցկութեամբ կը կրեն իրենց վայց կախուած գոյնգոյն գրոշակները. Խնչպէ՞ս այն օդին մէջ սլացած աշտառակները և ալեաց վայց հեշտութեամբ կիցած նաւերը գիշերուան մը ու թեան մէջ իրենց լուսաւորութիւններով հըստ գէն կամորներու ոգէս կը փայլին. Ասրծես թէ Բիւզանդիա հրաշագեղ և պըճասէր յաւերժահարս մ'է, որուն համար զարգարանք չկայ որ աւելորդ ըլայ, և քանի զարգարես՝ այնչափ աւելի զարգարանք կուզէ. Խոկ Բիւզանդիացիք կարծես թէ խենդդ կը լսան անորդեղեցկութեան վայ, և զայն վայելեւու համար բնաւ առութ մը ձեռքէ փախւ լնինել չեն ուղեր, Հանեգիօի կամ ուստիսութեան օր մը ո՞ր զուարձասէր ըիւնանդացին առունը կը փակուի. վանդահապաս հարէններու մէջ փակուած ոիկնայք իսկ իրենց ներքասենեականը կը թողաւն և որը կառքով, որը աւակովվ, որի ալ պարզապէս ոսքով մնապատճառ գուրս կենէ իր շուրջը դիւնելու. Վշքն ալ ուրեմն այսպահ զարձութիւն կընծայէ եղեր, ի՞նչ զարնալի գործարան. — բայց մասնաւանդիննէ զարմանալի հարցում, միթէ աչ ըլ

ասասիսն ցույցին , պատմերազմ հրապարակելուն և իր գորքերն անսոնց երկիրնեւը մայլնելը մէկըքաւ . Արդարեւ այս աշխառութիւնները չեն կիրապ . Դրուսից գէմ գնիւլ , բայց երկիրը պաշտամանեւը թշնամւոցն ձեռքեն ես առնելէն աւելի կիրքն է . Աքսոնիացի Տրելուս այլաքաղաքը պատերազմական խիստ յաջող գիրք մունենալով . Ա ենարի քաղաքիրները կը ցաւին որ Աքսոնիացի ժագաւորն առանց աւագիաց աւագիաց առ օդութեանը սպասելու , իւ երկիրները և ևանաւանդ մայլուաղաքը Ծրուսից առ թէ անսպազտագան թուղով ես քսշուեցաւ . Դրուսից անմեռնէքը և խիստի ընթացքը ինքը անբաւութիւնները բայրապին սարսփեցած կերեի , և անդգիտական լը սպազիրները կը գուշակեն թէ զրաւեալ ժագաւորութիւնները ոչ ես սպասի կիման . Դրուսից ճանիչն աշխատիր թէ ոյմկիրսէ թէ ներկայ պատերազմին բարդն ինչ ող դըլայ . Տրուսի այսուհեան Գերմանից դըլու նը սպիտի անցնի , վասն դի Փը անբքօրմի Ըւաստուղովին մէջ միայն ժագաւորութիւններն ու գքառութիւնները . Դրուսից գէմ պատերազմի աւաշորկութիւններն ընդունեցին , իսկ սպաս քաղաքներն անոր կողմը բանեցին . Դրուսից այսպէս առանց հարւածի ստացած երկնակերուն գէմ Ըւաստից ուրիշ փոխարինութիւն չեր նար՝ բայց եթէ Տրուսիական Միլելան գրաւելուուրի կը զօրքերը Պրելուսուն ուուեր են . Բայց ասկանին յառաջաւահներու փոքր հանդիպութիւններէ զատուրիշ պատերազմ եղած չէ մէջերնին . Իսկ գեհապեաներն իրենց ժողովարուց ուրգած յայտարարութեանց մէջ քառաւունքը միշտ իրենց կը սեփականեն ուրիշ չեն տար . Ըւաստից կայսրը կը ճանուցանէ . թէ խաղաղութեամբ իր եոզովագոյ սահմանադրական բարեկարութեանց պատերազմ առնեն , առանց առաջար մի առաջ առաջ էին անուն . Եհան

դաստիար մը տուած ըլլալու , հրասի-
էն ու հարաւեն իր վրայ կը յարձա-
յին ; թէ վերջին բէպերին անհերքելի
հերպով կը հաստատեն որ Քրուսիա
աւնութիւնն իրաւանց տեղ կը գնէ ,
և իր աղետարեր փառախիսութեամբ
Հինյն Եւստրիոյ այլ և բոլոր գեր-

Համբն կամ օրիորդն առաջին անգամ ըենց սիրար վարովազ առարկային վայ այցելով՝ ակնարկ մը կը հայցեն, ակարի մը, որ ինչպէս ամեն զգայուն մարդ խուէ, անսահման հեշտութիւններ ունի
Հազեւ երկու շարթի օրն արևը մա-
լ մաներ եր՝ լուսաւորութիւններն ըս-
տան, և աշխա խուռան բազմութիւն մը
ուրա կուգար մայրաքաղաքիս ամեն կոչ-
երը, մանաւանդ Առու փարի եզերաց
քայ. Այս պարագաներուն մէջ ո՞վ
իմանութիւն ինչն ըստ ըստ, ինչ կա-
տակերգութիւններ չեն խաղցուիր, ինչ չ
իմաններ նեղը մնալով և այդ ո չեն պա-
տար, ի՞նչ պարաներ իրենց յանդրդ-
ութիւնը չեն տուժեր ներկինապետի
շ կամ ստիլանութեան զինունորի մը
արուածներովկատ յանդիմանութիւն-
երով. Ճծական գործածելենք ու-
եր որպէս զի մարդու սիրո չվերառո-
նիք. Բայց պատիսի առիթներն աւե-
յարմագ կուգան ալաֆրանկա օրիոր-
դց, որք վայելու ասպետի մը թել-
լուած, անօր խնամատար պաշտպանու-
եան ներքեւ իրենց հանգիստեան-
եան փախօքը կը լրացնին.

հանական ազգին պատրի ու իրաւունքը ոքն առ ոսի կը կրիմէ չե գերմանացի երթ գերմանացւոց գեմ պատերազի ը հանէ . Ա երջապէս Գրանչելով Յովկէփ կայսրի ոյս պատերազմին պատ եղան եղանիքը պատմաթեան և Եմե ակունքն Ծառու ծոյ առեակը չըստ իրե ով կը յօրդորէ իր ժորվութիւնին որ աշջութեամբ պատերազմին , և կը խոս ունայ սահմանագրական խնդիրները բատերազմէն եռե կարգի դնել . Խայց Որանչեխամ Յովկէփ կայսրը գարձեալ ցի հակառակ թեան մէջ կիյանց Խաս այս Կառամանը ցոյր Յոր ունեն կայսրը . Ե Տրուեն ար Լ եւսի գրած համա նի մէջ նկատել կուտար ։ որովհետե սու թէ Տրուսից հետ գաշնակյու թիւն հաստատած էր Տանիմարքայի էմ , որդես զի գերմանական ժողո ըրդեան մը իրաւունքը պաշտպանէ . և հաշդեռ Ա եւսի կի համար Կապից առաջ պահանջումներն անդիւն յափրշ ակութիւն կը համարի :

Հրուսից թագաւորն ալ գերմա նցւոց յայսարարութիւն մը կուզգէ , ուն մէջ կըսէ թէ գերմանական գաշ ոկցութիւնը կես գարե ՚ի վեր՝ առա ել Գերմանից պատահաննը ծառա ած էր քան թէ միութեանը , ուս ի և շատոնց ՚ի վեր ազգին վասահու թիւնը կորուած և օսաւաց առջե ակրմանից ակարութեան նշան մը արձած էր , երբ այս վերջին օրերս լ Ա լուսրից թէ ելագրած պատերազմին արեն ալ հրասարակեց իր անդամոց մէ ռւն այն է Տրուսից գեմ , որ հասա սրիէր ազգացին երեսփոխանութիւն մը ումարելով գերմանացւոց միութեան ափաբները լացընել . Նետեարար , Տրուսից թագաւոր ողը գերմանական գաշ ակցութիւնը լաւ ըստած կը համարի , այց և անոր միակ հիմք , կըսէ , այն է երմանական ազգին միութիւնը գեռ անունը , և մասն և Յառաւելու պատ

անդուն կը մայ, և Երանիսց պարա-
լին է նոր և աւելի կենդանաբար կիրագ
լ տառ անոր, իր ներքին անհախու-
թինը պաշտպանել, և իր բոլոր զօրու-
թիւնները դու մարելով՝ Գերմանից ազ-
ային զարգացումն յառաջ առնելու
ամար պատերազմիկ դոր քանի մը առե-

Այս խօսքերը բացատրութեան կամ
առ չեն, Գուլիշը լավագույնն ու
Տը Պիզմանը ի ապահով ուրիշ
ան չէ, բայց եթէ ամեջ Գերմանիան
կազմել, Շաոր համար Պրահերքոր-
ի աւագաժամունին առաջարկեցին գեր-
մանիան խորհրդարան մը գումարել,
թերեւ Շատարիոյ նորասարար չըն-
դր, և ասար համար այս վերջույնի ալ-
ամերազմ զրբակելու ամրապնաւ-
թենը բոլորովին անհիմն չէ, Գերմա-
նոյ ծոցը Թիերենտ ըստ ամ փաքը աւ-
թեանց խումբը, Ամենազարկի
է յմար, Ու ուստի Կօմա և Առաջին, ի-
նչ գերազանց իշխանութիւնն աղքացին
ուրհրդարանի մը և կեղրանական կա-
պարութեան մը ձեռք յանձնելու
ամապրութիւնն ցցց կուտան:

Ասոնցիւ յարանի կը տեսնաւի թէ
ո բարպայի հաւասարակշռութեանմէջ
ծ փափախութիւննեց կը պարզան-
ուն, ու առի վլլիջնական վճռն ալ պա-
րզագմը պիտի ա պ ։ Զարեքը սրմի օղը
ունիք թէ պատերազմին ընդհանրա-
յու երկիւղներն երթալոյն կը մեծնան
իրողութիւններն որ քանի զօր դժբար-
պար, այս կարծեաց առաւել հասա-
ւումիւն կաւառն։ Վաղինները չեն
առեր թէ ինչ մեկնութիւն տալու է
արայէն կայսեր կողմանէ իր արքա-
ն գործոց պաշտօնելին ուղղեալ նը-
նակութ նաև աին կին, որուն վեց տակա-
ն քննուագառութիւնները գալրած չեն
ասպեկտից երեւել քաղաքակենսերէն մէ-
։ Պ. Ե. Տը Ժիրարտէն, իր լսազրին
ջ կայսեր նամակը պատերազմացւնը
համարի և և թէ ելէտ Քանամիթիւ-
նունէլ այս կարծիքը հերթելու կը ջա-
յ ։ բայց հաւասարութիւնը խիստ քիչ
։ Քրանա լագիրն ալ, որ աննշան
երթ մը չէ, կըսէ թէ Եւստիսա յազ-
ուի կամ յազմէ ։ Քաղցից համար
ու բարիքը միև նոցն է, Եւրազից հա-
սարակշռութիւննը կը խանդարի թմէ ։
Հասրիա Քառվից և Ծըռուից յակէ
է, մէ կին անկախութիւնը կարծանէ ։
ան ալ երկրորդական աէրութեան
կարգն իջեցընէ, և թէ՛ Խառլիս ու

Ալ զե գլորի Սուրբ Կրիստոյ, գործ
կենէ մինչեւ որ բարպահման սպասի
անհետանաց : Փամփուշտ մ'ալ դի-
ուռան մթին քօղը սպասելով կը նետո-
ի գեղ ՚ի վեր և բայցուելով բա-
զան աստղեր կարձակէ, կամ՝ հրե-
ն ծաղկանց վաւնջեր կը յօրինէ : Օխ-
զը լիներն եղած այլ և այլ ամսարա-
յիներ նմանապէս իրենց լրւառաւորու-
աւններովն հեռուեն կը փայլն, բա-
տեղջից երեակացած Վրդոսն անսնց
պնտերուն չսփի հրափայլ աշքեր չու-
։ Ալ կրնաց գովիլ նոյն իրիկուան-
նողիսականաց գտած վեհանձն և ազ-
ական լնիքունելութիւնը : Խարձը .
ողի վաշտան իրեն յառակ եղած մե-
նձնական և միանվարացն քաղցր քա-
քափարաւթեամբ իր հիւրերուն ամե-
ալ գոհունակութեամբ լիցուց ,
ան զի և ոչ մեկուն վայրաքած ըս-
տը կը պահպէր, այլ ամեն բան ա-
ռուաթեամբ կը մնանաց ցուեր, որով
հանդէսն ալ իրապէս կացուրական-
ուելու արժանի էր : Աչ միայն, ինչ-
ո արդէն ըստից, պահպատազնին ու-
խարար ըսպելիներն առեն մարդ ու
ծին չսփի կը գտնէր, այլ և սեղանին
մնայաներն ու աղինիւ զինիներն ալ
գոփաքելուաելակ չին թողուր, և հան-
ականաց երեսը նկարուած նմագու-
աւնը բաւական ցայց կուտարու հան-
ուին սպասարած հանու եւ եւն զուտ
ու շահուած նեհանգներն ալ թէ և ոչ

